

## เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราอยู่บ้าน เราอี๊ดอัดขัดข้องในหัวใจกันนะ เราทุกข์ เราโศกบิบบิ้น เราก็ออยากจะทำที่ระบาย นี่ความคิดทางโลกนะหาที่ระบาย แล้วเรบอกว่า เห็นไหม เวลาพุทธศาสนาบอกทำบุญแล้วต้องได้บุญ บุญคือความสุข แต่ทำไมจิตใจเราโศกบิบบิ้นขนาดนี้ล่ะ?

เวลาจิตใจมันบิบบิ้นมันเรื่องของกิเลสนะ กุศล อกุศล มันเหมือนดึกกับสว่าง อุเบกขาอยู่ตรงกลาง อุเบกขาใจ คนเรบอกว่าเป็นคนดีอยู่แล้ว ไม่ทำอะไรเลย ทำไมต้องไปวัดๆ นี่อุเบกขา มันจะไหลไปทั้งดีและชั่ว เวลาผลประโยชน์เกิดขึ้นมา เราจะมีจิตใจเข้มแข็งพอที่เราจะเอาชนะใจตัวเองไหม? ถ้าเราไม่สามารถเอาชนะใจตัวเองได้มันจะไปดีและชั่ว

ฉะนั้น บอกว่าสิ่งที่ว่าทำบุญแล้วได้บุญๆ ทำบุญ บุญคืออะไร? บุญคือการเสียสละ การเสียสละเพื่อให้อื่นเขาได้ผ่อนคลายเพราะเรา นี่เราอี๊ดอัดขัดข้องในหัวใจ เราเสียสละออกไปเพื่อให้มันผ่อนคลายออกไป แต่ด้วยความทุกข์ ความที่มันสะสมในหัวใจ ตะกอนในใจ เวลาน้ำมันลด น้ำมันระเหยไป ตะกอนมันก็ค้างอยู่ในก้นแก้วนั้น

นี่เวลาทำบุญกุศลไป สิ่งที่เป็นอวิชชา สิ่งที่เป็นความไม่รู้ สิ่งทีอี๊ดอัดขัดข้องมันก็อยู่ในใจ มันไม่ได้เอาออกใจ มันไม่ได้เอาออก ไม่ได้ทำให้น้ำนั้นใสสะอาดโดยสังขธรรม ถ้าโดยสังขธรรมเราทำบุญกุศลเพื่อมีศรัทธา มีความเชื่อ ศรัทธาเป็นหัวรถจักรนะ เพราะเรามีศรัทธา มีความเชื่อ เราถึงได้ขวนขวายหาทางออกของชีวิต หาทางออกของชีวิตขึ้นมาเห็นใหม่

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราก็หาหน้าที่การงานของเรา เราประสบความสำเร็จในชีวิตของเราทุกอย่างเพียบพร้อมไปหมดเลย แต่หัวใจมันทุกข์ ทุกข์ๆ อยู่เนี่ย จะมั่งมีศรีสุข ทุกข์จนเจ็บใจขนาดใด อริยสัจ สัจจะความจริง ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง ทุกข์มันเผาผลาญในหัวใจ พลังงาน อวิชชา เห็นใหม่ อวิชชาที่มันเกิดในพลังงาน มันอยู่ในพลังงานนั้น มันเป็นปฏิสนธิจิต มันเวียนตายเวียนเกิดไป ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมนะ

เป็นพรหม ผัสสอาหารที่ว่ามีความสุขๆ นี่มันผ่องใส มันเศร้าหมอง มันก็ไปทุกซออยู่นั่นนะ  
แม้แต่พรหมก็ทุกข์ ทุกข์ทั้งนั้น ไม่มีสิ่งใดคงที่เลย ความทุกข์มันมีอยู่ทุกดวงใจ ถ้ามีการเกิด มี  
ทุกข์ทั้งหมด ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แต่เราเอาสิ่งนั้นมาบริหารจัดการ ถ้ามันมีความ  
ทุกข์ใช้ไหมเราก็ตื่นตัว คนตื่นตัว คนตื่นตัวคือคนขวนขวาย มันมีสิ่งใด เวลาเขาขับรถ ขับรถไป  
ระยะทางไกล นี่สิ่งที่อันตรายคือหลับใน เวลาหลับในนะมันให้ผลถึงอุบัติเหตุ

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราต้องตื่นตัวของเรา ถ้ามันตื่นโพลง ใจมัน  
ตื่นโพลง เห็นไหม เราพุทธโธ พุทธโธเราก็ทำได้ ปัญญาอบรมสมาธิเราก็ทำได้ สิ่งใดเราก็ทำได้ แต่  
ถ้ามันเฉา มันเหงา มันหงอยนะ พอมันเฉา มันเหงา มันหงอย เดี่ยวนะ เดี่ยวมันเกิดนิเวศน์ เกิด  
การล่งเลงสงสัย นี่มันแตกต่างกัน ฉะนั้น เราจะต้องมีสติปัญญาของเรา เราขับรถระยะทางไกล  
ขนาดไหน เราต้องพักผ่อนของเรา เราต้องมีการพักผ่อนให้จิตใจนี้มันตื่นตัวตลอด

การตื่นโพลงของใจนะ เวลาพุทธโธ พุทธโธ พุทธโธเรามีสติปัญญาของเรา นี่ไปวัดไปวา ฟัง  
ธรรม ฟังธรรมนี้ธรรมะคืออะไร? ธรรมะคือสังฆธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคืออะไร? เห็นไหม สิ่งที่เขาไม่  
เชื่อถือ นี้อานุภาพพิภพตา ให้เขามีการเสียดสละ ถ้าเขาไม่มีการเสียดสละ เขาไม่มีความพร้อมเลย เขาจะ  
รับธรรมะไม่ได้หรอก คุณบางคนเสียดสละ บางคนตระหนี่ถี่เหนียวบอกเสียดสละไปทำไม? หามา  
เกือบเป็นเกือบตาย เสียดสละทำไม?

เราก็หามาเกือบเป็นเกือบตายนี้ไง ถ้าเรามีความใช้สอยในชีวิตของเรา ถ้าเราเจือจานให้  
คนอื่นได้ นี่เราเสียดสละได้ ถ้าเราเสียดสละได้ นี่เราเสียดสละเพื่อหัวใจเราเป็นสาธารณะ มันฟังเหตุ  
ฟังผลไง เวลามันตระหนี่ถี่เหนียว เวลามันขบถกันนะ เวลาบอกว่าเงินนี้เป็นอสรพิษ อสรพิษมัน  
ขบถกันในหัวใจ ถ้ามันขบถใจเรา นี่เราเจ็บมาก แต่ถ้าเราเข้าใจมัน เราบริหารมัน อสรพิษ เขาเอา  
พิษงูมาทำเซรุ่ม มาเป็นวัคซีน มาเป็นป้องกัน

นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเราถ้ามันตระหนี่ถี่เหนียว ถ้าเรามีปัญญาบริหารจัดการมัน  
มันจะเป็นวัคซีนให้เรา มันจะรักษาดูแลหัวใจของเรา เห็นไหม นี่ฟังธรรม ทำบุญกุศลแล้วฟัง  
ธรรม สังฆธรรม สิ่งทีไกรล่ตัวเรานี้แหละ สิ่งทีไกรล่ตัวเรานี้แหละ สิ่งทีมันอยู่กับเรานี้แหละ ถ้าเรา  
ย่ำคิดย่ำทำนะมันมองข้าม แต่ถ้ามีใครมาชี้ให้ไง ครูบาอาจารย์มาชี้ให้ นี่ตรงนี้ๆ เออ ทำไมเรา  
มองไม่เห็น เรามองไม่เห็น

ถ้าเรามองเห็นนะ เรามองเห็นเราก็บริหารหัวใจของเรา ถ้าเราบริหารหัวใจของเรา เห็นใหม่ ทำใจให้เราตื่นโพลง ถ้าใจเราตื่นโพลงนะ คุณลูกหลานของเราจะ ถ้ามันเชื่อเพื่อน มันเที่ยว เกรไปนี่ เราทุกข์ใจไหม? แต่ถ้ามันเข้าใจได้นะ มันดูแลตัวมันเองได้นะ เราก็สุขใจใช่ไหม? เราก็พอใจ จิตใจเราก็เหมือนกัน ถ้ามันตื่นโพลงอยู่ มันรักษาตัวมันเองได้ มันก็ไม่ทำให้หัวใจนี้มันฝาดงฝ่าหนามมันไป

ฝาดงฝ่าหนามนะ นี่เวลากิเลสตัดหาคความทะยานอยากฝาดงป่ารกชัฏ แต่มันก็พอใจจะ ไป แต่เวลาทางที่สะดวกสบายมันไม่ไป มันไม่ไป เห็นใหม่ เวลานั่งสมาธิ พุทโธ นี่ลมหายใจเข้า นึกพุท ลมหายใจออกนึกโธ พุทโธของเรา นี่นั่งเฉยๆ พลังงานสะสมไว้มันไม่ทำ พอเวลามันทำ แล้วมันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย แต่ถ้ามันไปแบกหาม ไปอาบเหงื่อต่างน้ำ มันบอกว่าทุกข์ๆ นะ แต่มันพอใจทำ มันพอใจนะ แต่พอให้มันนั่งเฉยๆ มันไม่ทำ เห็นใหม่ นี่ทางสะดวกสบายมันไม่เดิน มันจะเดินแต่ทางรกชัฏนั่นนะ แล้วทำไมมันเป็นอย่างนั้นล่ะ?

นี่เรื่องของโลกใจ กิเลสมันเข้ากัน เวลาเขาคุณคน เห็นใหม่ ถ้าดูเขาให้ดูเขาคบเพื่อน เพื่อนเขาเป็นอย่างไร อยากคุณนิสัยเขา ดูเพื่อนเขานั้นแหละ เขานิสัยอย่างนั้นนะ เขาเข้ากันโดยธาตุ กิเลสกับกิเลสมันโดยธาตุ ธาตุของมัน มันพอใจอย่างนั้นแหละ แล้วมันก็บ่นว่าทุกข์ๆ นะ แล้วมันก็เอาไฟเผาตัวมัน มันบอกว่าทุกข์ๆ นั้นแหละ แล้วจะยับยั้งอย่างไร?

นี่จิตใจคนหยาบ ละเอียด ถ้ามันละเอียดขึ้นไปมันจะเห็นนะ เห็นความหยาบนั้นว่าสิ่งนั้น เป็นความผิดความถูก แต่ถ้าคนหยาบด้วยกันมันไม่รู้ไม่เห็นของมันหรอก แต่ถ้ามันพัฒนาของมัน เห็นใหม่ เราถึงต้องทำใจของเรา ถ้าใจของเราจะเรายังได้ แต่คนที่หยาบเขาบอกว่าโง่ ทำอะไรอาบเหงื่อต่างน้ำ หามาเกือบเป็นเกือบตาย เราเสียสละทำไม? ก็เสียสละไปเพื่อน้ำใจใจ

เสียสละไป เห็นใหม่ คุณเราล้อมบ้านของเรา เรารักษาด้วยวัตถุ นี่ติดคล้องไปหมดเลย แต่ถ้าบ้านข้างเรือนเคียงเขาว่าเราเป็นคนดี เขาคอยบอก คอยเตือนเรา เราล้อมบ้านเราด้วยคน เราล้อมบ้านด้วยสังคัม บ้านเราจะมีกรรมร่วมเย็นขนาดไหน? เราเสียสละออกไป เราได้น้ำใจมา เราได้น้ำใจคนบ้านข้างเรือนเคียงมา ความอยู่ของเรามันจะเป็นอย่างไร? นี่ไงเราเสียสละเพื่อแบบนั้น นี่ความอบอุ่น เราได้ความมั่นใจเรา เราได้ความปลอดภัยเรา เราได้คนคอยบอก คอยเตือนเรา เห็นใหม่ นี่การเสียสละของเรา แต่ถ้าเราทำไม่ได้ เพราะคนๆ นั้นเป็นคนที่เราจับไม่ได้ นั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ

นี่เวลาทำบุญมันต้องมีปัญญา ปัญญาของเราจะรักษาเรา ถ้ามันรักษาใจของเราได้ เห็นใหม่ นี่ตื่นตัวของเรา ปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัตินะ เราตื่นตัวของเรา เรารักษาใจของเรา เราดูแลใจของเรา มีสติของเรา ถ้าเราทำของเราขึ้นมาได้นี้ปัจจัยจัดตั้ง เวลามันลี้มลูกกลูกหลานไม่ต้องมีใครบอกเลย ถ้าเวลาทุกขณะ นี่เวลาให้หันหน้าเข้าหากันแล้วบ่นเรื่องทุกขณะ ใครมีความทุกข์ ให้ระบายออกมาซะ ฟังไม่ทันหรือ ฟังไม่ทัน ทุกคนมีหมด นี่เวลามันให้ระบายออกมามันมีแต่ความทุกข์ๆ ทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้น สิ่งที่เราจะมาดูแลรักษา เห็นใหม่ เราจะดูแลรักษา ใจนี้ร้องเรียกความดูแลรักษา เวลาดอกไม้มันแรกแย้ม ชีวิตเราเป็นวัยรุ่น นี่เราบอกว่าชีวิตนี้มันสดใสมาก เวลาดอกไม้ ผลไม้ พอมันไปกลางคน พอมันไปแก่เฒ่ามันจะหลุดจากขั้ว ความรู้สึกนึกคิดของคนมันเป็นไปตามวัย ความรู้สึกนึกคิดของคนเป็นไปตามวัยนะ แล้วมันยังมีวิชาหลอกล่อไปตลอดเวลา เมื่อนั้นๆ เมื่อนั้นเราจะทำความดีๆ ความดีเรามาจากที่นี่ เราเป็นวัยรุ่น เรามีการศึกษา เราต้องหมั่นเพียรศึกษาเพื่อให้มีปัญหาของเรา ถ้ามีปัญหาของเรา เห็นใหม่ ประสบการณ์ในชีวิตนั้นมันเป็นเรื่องหนึ่งนะเวลาทำหน้าที่การงาน

นี่ประสบการณ์ของชีวิตมันมีของเก่าของใหม่ ของเก่าหมายถึงว่ามันมีเวรมีกรรมมาต่อกัน มันจะโคจรมาพบกัน แต่พูดถึงถ้ามันมีของปัจจุบัน ของปัจจุบันนี้ เวรกรรม เห็นใหม่ เราเกิดมากับโลก เราปฏิเสธโลกไม่ได้หรือ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเราจะปฏิเสธว่าให้มีแต่คนดีๆ มีแต่คนที่เราพอใจ เป็นไปไม่ได้หรือ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โคนโลกธรรมเสียดสิรุนแรงนะ เวลาพระประพตปิปฏิบัติขึ้นมามันก็มีการกระทบกระทั่งขึ้นมาเหมือนกัน เวลาไปฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กำลังใจตลอดเวลาว่า

“ถ้าใคร โคนโลกธรรมกระทบรุนแรงขนาดไหน ให้มีความมั่นคง ให้เราองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง”

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดานะ เวลาเผยแผ่ธรรมไป ในสังคมเขามีศาสนาตั้งเดิมอยู่แล้ว แรงเสียดสีมันจะมีอยู่ตลอดเวลา ทีนี้แรงเสียดสีมันเรื่องของแรงเสียดสีใช้ใหม่? เรามีกำลังใจของเราใหม่? เรามีสัจจะ เรามีจุดยืนของเรามันคงแก่ไหนใหม่? ถ้าเรามีจุดยืนมันคง มันเข้าใจใจว่ามันเป็นอย่างนี้เอง มันเป็นอย่างนี้เองเพราะสังคม การตลาด เห็นใหม่ ตลาด

เขาแน่นอยู่แล้ว เราจะเข้าไปในตลาดนั้นมันต้องมีแรงเสียดสีแน่นอน เขาต้องป้องกันของเขาแน่นอน ฉะนั้น แน่นอน เราทำหน้าที่อะไรของเรา?

ฉะนั้น ถ้าในสังคมเราเกิดมาเป็นมนุษย์ จะต้องให้มนุษย์คนอื่นดีกับเราไปทั้งหมดมันไม่มีหรอก ฉะนั้น ถ้าใครดีกับเราเราก็ดีด้วย ใครไม่ดีกับเรา เราก็วางไว้ตรงนั้น แต่เราจะทำดีของเราแต่สิ่งที่ไม่ดีมา เราจะตอบโต้ด้วยความไม่ดีไป เราก็กลายเป็นคนไม่ดีไปเลยหรือ? เราจะเอาสิ่งนั้นนะ เอาสิ่งที่ว่าสังคมนี้นี้ไม่ดี แล้วเราจะไม่ดีไปกับสังคมนั้นหรือ?

สังคมนั้นจะดีหรือไม่ดี เห็นไหม นี่สภาพกรรม กรรมที่เกิดมา คุณิเวลาสังคมที่มันร่มเย็นเป็นสุข สังคมที่มันเจริญเฟื่องฟู เราเกิดมาในช่วงสังคมนั้นเราจะมีความสุข นี่สังคมเกิดในช่วงสมัยสงคราม สมัยต่างๆ สังคมนั้นมีการกระทบกระเทือนกันมาก เราเกิดในช่วงนั้น นี่เกิดในประเทศอันสมควร เราเกิดในประเทศไหน เราเกิดในสังคมไหน เราเกิดนี้มงคลชีวิตใจ เราสร้างของเรา มา เราเกิดมาในสังคมไหน แต่ถ้าจิตใจเราเข้มแข็งนะ เราจะอยู่ในสังคมนั้นด้วยรักษาความดีของเรา

ถ้าเรารักษาความดีของเรา ความดีจากข้างนอก ความดีจากข้างใน ถ้าความดีจากข้างในเห็นไหม คุณิเวลาเรานั่งภาวนา โดยสังคมของทางโลกเขาบอกว่า พระนี้ไม่เห็นทำอะไรเลย วันๆไม่เห็นทำอะไร เดินไปเดินมา นั่งสมาธิ เป็นคนเกียจคร้าน แต่ถ้าใครปฏิบัตินะ การเอาความรู้สึกของเราไว้ในอำนาจของเรามันยากแค่ไหน? เอาความรู้สึกของเราไว้ในอำนาจของเรามันยากยิ่งกว่า

งานหยาบๆ คืองานอาบเหงื่อต่างน้ำ ลงทุนลงแรง เขาว่าอย่างนั้นมันเป็นงาน แต่นั่งเฉยๆ เดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนา เอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา นี่เขาบอกว่าไม่ทำอะไรเลย เป็นคนที่เกียจคร้าน คนที่เกียจคร้านต้องมีสติ เวลาที่สติมันเข้มแข็งขึ้นมามันจะเป็นมหาสติ แล้วเวลามันภาวนาจนต่อเนื่องขึ้นไป มันจะเป็นสติอัตโนมัติ นี่คนเกียจคร้านหรือจะมีคุณสมบัติอย่างนี้ คนเกียจคร้านหรือจะมีปัญญา มหาปัญญา ปัญญาที่มันละเอียดลึกซึ้งเข้ามาชำระล้างสิ่งที่มีมันตกผลึกในหัวใจ ที่เป็นตะกอนในก้นบึ้งในใจของเรา

นี่ว่าเราทำบุญกุศลๆ บุญกุศลมันเป็นที่พักอาศัยของเรา ไซ้ มันเป็นที่พึ่งอาศัยของเราในวิภวภูฏะ ในการเกิดและการตาย แต่ถ้าเราพิจารณาของเรา เราเกิดปัญญาของเรา เราจะเอาตะกอนของเราออกจากใจแล้ว ถ้ามันสำรอก มันคายออก นี่คายออกมากคายออกน้อย เราจะรู้ของเรา ถ้า

เรารู้ของเรา เห็นไหม นี่ละสังโยชน์ ๓ เป็นโศคาบัน กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลงเป็นสภิกาทามี กามราคะ ปฏิฆะขาดไปเป็นอนาคามี แล้วรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา

อวิชชาคือความไม่รู้ ถ้ามันสำรอกออก จิตใจถ้ามันสำรอกออกมันต้องรู้ของมัน มันต้องเห็นของมัน มันต้องมีวิธีการของมันสิ นี่เวลาทุกข์จนเจ็บใจเรารู้ เวลามันกายตัวออกทำไมเราไม่รู้ อยู่ดีๆ ก็ว่างๆ อยู่ดีๆ ก็ปล่อยวาง แล้วมันไม่ได้คายออก มันไม่สำรอกออก มันจะออกไปได้อย่างไร? มันจะมีสำรอกออก มันสมุจเฉท เวลากิเลสขาดตั้งแขนขาด มันต้องรู้ต้องเห็นสิ มันต้องรู้ต้องเห็น เห็นไหม เพราะรู้เพราะเห็นอย่างนั้นถึงบอกวิธีการ

นี่ร่มโพธิ์ร่มไทร ครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติมา มีข้อเท็จจริงในใจ จะเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร จะมีข้อเท็จจริงอย่างนั้นคอยชี้ คอยแนะ คอยบอก คอยเตือนเรา เวลาท่านสำรอกออก เราแค่สงบรมเย็น เราไม่สำรอกออก เราว่าเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันทำไมไม่มีเหตุผลอย่างนั้น ถ้าไม่มีเหตุผลอย่างนั้น นี่โง่ขมมสากจุกา เอตมมุงกลมุตตม มงคลชีวิต ๓๘ ประการนะ เกิดในประเทศอันสมควร ไม่คบคนพาล คนบัณฑิต เห็นสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ สมณะจะให้สิ่งที่ดีๆ กับเรา

สิ่งที่ดีๆ ก็คือการชี้แนะช่องทางเดินของใจ ใจมันจะเดินออกทางไหน มันจะมีช่องทางไปทางไหน นี่มันเป็นจริตเป็นนิสัยของคน นี่ลายพิมพ์นิ้วมือไม่เหมือนกัน ลายพิมพ์จิต จริตนิสัยของคนจะไม่เหมือนกัน เวลาครูบาอาจารย์สอน จะสอนแต่ละคนแตกต่างกันไป แตกต่างกันไป หมายความว่า เวลาเขาเผชิญหน้ากับสิ่งใด เวลาคนเราปฏิบัติไปนะ คนนั้นรู้เห็นอย่างนี้ คนนี้รู้เห็นอย่างนั้น ทำไมเราไม่มี ทำไมเราไม่รู้ แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านจะรู้ของท่าน เพราะมันเป็นจริตของเขา มันเป็นคุณสมบัติของเขา มันเป็นคุณสมบัติของจิต

จิตชนิดนี้จะต้องเป็นอย่างนี้ จะเห็นอย่างนั้น แต่คุณสมบัติสิ่งใด มันก็ต้องแก้ไขเฉพาะคุณสมบัติอันนั้น แก้ไขจิตอันนั้น จิตดวงนั้นต้องแก้ไขจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นจะเกิดปัญญาของจิตดวงนั้น แล้วพิจารณาดวงนั้น แก้ไขอย่างนั้นไป มันจะเป็นเฉพาะๆ ใจ ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเอตทัคคะ ๘๐ องค์ เห็นไหม เว้นไว้แต่พระอานนท์ พระอานนท์มีความชำนาญหลายทางมาก นี่ความชำนาญแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน

คุณพระอุบาลีเป็นผู้ชำนาญการ เป็นเอกทัศกะทางวินัย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานอยู่ พระอรหันต์นั่งล้อมรอบอยู่นะ “อย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่หนีพพานไปแล้วหรือ?”

พระอนุรุทธะเอกทัศกะทางรัฐาจาระจิต เห็นไหม บอกว่า “ยังๆ” นี่พระอรหันต์เหมือนกัน พระอรหันต์เหมือนกัน ทำไมพระอรหันต์อีกองค์หนึ่งถามพระอรหันต์อีกองค์หนึ่งล่ะ?

นี่ในลายพิมพ์จิตถึงไม่เหมือนกัน ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปไม่ต้องให้เหมือนใคร ให้เหมือนเรา ให้เหมือนกับความรู้สึกของเรา แก้ไขความรู้สึกของเรา เอาตะกอนในใจของเราออก อันนี้ประเสริฐที่สุด แล้วเวลาคนที่สำรอกออก คายออก มันจะมีช่องทางอย่างไร รู้แบบนี้ แล้วจะเป็นประโยชน์กับเรา

นี่บุญกุศล เห็นไหม บุญเริ่มตั้งแต่เราไปวัด เราไปวัดเราหาทางออก ความบีบคั้นหัวใจ หัวใจมันบีบคั้นทั้งนั้นแหละ นี่มีมาก มีน้อย แต่ถ้ามีจุดยื่นของเราแล้วนะเหมือนลมพัด ลมพัดมาก็เย็นดี มันผ่านไป สิ่งใดถ้าบีบคั้นมามันก็เหมือนลมพัดผ่านไป โลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่ ของมีอยู่โดยดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้หรือไม่ตรัสรู้ ของอย่างนี้มีอยู่แล้ว แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้วนะ นี้รู้เท่า รู้ทัน แล้วบริหารจัดการมา

เวลาโลกธรรม ๘ มากี่เหมือนลมพัดผ่านไป ลมพัดผ่านมา เราก็มีสติปัญญา ลมพัดผ่านไป ลมพัดผ่านมา มันก็ไม่อึดอัดขัดข้องใจ มันก็ไม่ให้โลกธรรมนี้มาทำลายจิตใจเราไป นี่เราพัฒนาได้ เราปฏิบัติได้ จะเป็นคุณสมบัติของเรา เอวัง